

КОНСТРУКТИВИЗЪМ И ОБУЧЕНИЕ В МЕДИЦИНСКИЯ КОЛЕЖ

Катя Моллова¹, Силвия Филкова²

¹Специалност рехабилитатор, Медицински колеж,
Тракийски университет – Стара Загора

²Учебен сектор „Рехабилитатор“, Медицински колеж,
Медицински университет – Варна

CONSTRUCTIVISM AND TRAINING AT THE MEDICAL COLLEGE

Katya Mollova¹, Silviya Filkova²

¹TS Rehabilitation Therapist, Medical College, Trakia University of Stara Zagora

²TS Rehabilitator, Medical College, Medical University of Varna

РЕЗЮМЕ

В условията на съвременна демократизация и хуманизация на висшето образование прилагането на личностно ориентирано обучение се свързва с въвеждането на иновации в образователния процес. Бързото развитие на компютърните и информационните технологии допринесе за цялостния процес на промяна, но постави нови предизвикателства както пред преподаватели и студенти, така и пред цялостната технология на обучение. Конструктивисткото учение е цялостен подход, базиран на схващането, че новото знание се формира и структурира чрез предишен опит, чрез активността на обучаемите и тяхната социална интерактивност.

Целта на настоящата статия е да разкрие съществените характеристики на съвременното висше медицинско образование и възможностите за осъвременяване, в съответствие с конструктивистките идеи и променящите се изисквания за иновативен образователен процес.

Материали и методи: Преглед и анализ на научни литературни източници, свързани с теорията на конструктивизма и нейното практическо приложение в медицинското образование. Проучени са литературни източници, открити чрез търсене в следната база данни: Google Scholar, ResearchGate, PubMed и др.

Резултати и обсъждане: Анализът на научните литературни източници насочва внима-

ABSTRACT

In the modern democratization and humanization of college education, the implementation of personality-oriented learning is associated with the introduction of innovations in the educational process. The rapid development of computer and information technology has aided the overall transition process; however, it has created new challenges for both teachers and students, as well as for learning technology as a whole. The constructivist approach is one of the leading directions in modern psychology and pedagogy. This is a holistic approach based on the understanding that in the process of learning, new knowledge is formed and structured through previous experience, the activity of learners, and their social interaction.

The purpose of this article is to reveal the main characteristics of modern medical college education as well as the potential for updating it in accordance with constructivist principles and the changing requirements for an innovative educational process.

Materials and methods: Review and analysis of scientific literature sources related to the theory of constructivism and its practical implementation in medical education. The following databases were searched for literature sources: Google Scholar, Research Gate, PubMed, etc.

Results and discussion: The analysis of scientific literature sources directs our attention to the study about the theory of constructivism and its practical application in medical education.

нието ни към изучаването на теорията на конструктивизма и нейното практическо приложение в медицинското образование.

Заклучение: За да се оптимизира обучението на бъдещите професионалисти по здравни грижи и да се реализира иновативен образователен процес, е необходимо да се разработи и приложи интерактивен подход, основан на теорията на конструктивизма. В светлината на съвременната педагогическа наука конструктивистката теория изяснява как да учим и как да преподаваме, като поставя ученика и учителя в нова роля, отговаряща на нуждите на съвременното обучение.

Ключови думи: конструктивизъм, Медицински колеж, студенти, учебен процес

ВЪВЕДЕНИЕ

Съвременното образование и обучение на всяка личност се разглежда като най-надеждния инструмент и приоритетна задача на развитото общество. Същността на новите образователни измерения са насочени към личностно ориентирано обучение, концепцията за „активно учене“ и взаимодействие (интеракция) между обучаващи и обучаващи.

За да отговарят на Европейската образователна политика за развитие на образованието през XXI век, изискванията, които се поставят пред медицинските колежи, са оптимизирани на образованието и промяна в учебния процес. Затова тенденцията в обучението е да се даде акцент върху въвеждането и утвърждаването на иновативни технологии за преподаване и учене.

Медицинските колежи предоставят възможност за обучение на специалисти по здравни грижи с образователно-квалификационна степен „професионален бакалавър“. Обучението им е съобразено с постоянно нарастващите потребности на обществото от ефективни здравни грижи. Целите на подготовка включват формирането на висококвалифицирани професионалисти, които да прилагат качествени и холистични грижи за човека, семейството и обществото (4).

Класическите възгледи за учебния процес - като взаимодействие между преподаване и учене, предполага активно директно влияние от страна на преподавателя върху обучаващия се, в резултат на което той придобива необходимите знания, умения и навици, формира личностни качества в съответствие с формулираните цели

Conclusion: In order to optimize the training of future health care professionals and implement an innovative educational process, there is a need to develop and apply an interactive approach based on the theory of constructivism. In the light of modern pedagogical science, the constructivist theory elucidates how to learn and how to teach by placing the student and the teacher in new roles that meet the needs of modern training.

Keywords: constructivism, Medical college, students, learning process

и съдържание на образованието. Тази класическа постановка предопределя активната роля на преподавателя и относително пасивна на обучаващите се (7).

Във времето на информационната революция училищната институция приема съвременна визия, изпълнява нова мисия. Образователната система следва да бъде трансформирана и включена в обновени взаимовръзки с икономическото, социалното и личностното развитие в културно-хуманитарен контекст. Само по този начин образованието може да стане носител на ценности за друг тип развитие, да се превърне в смисъл и поведение на съвременния човек и обществото (6).

Новото поколение студенти е повлияно от съвременните феномени, познати ни като дигитализация и цифровизация на ежедневието, създаващи възможност за бърз и лесен достъп до неограничен обем информация. Това изисква пресструктуриране на образователните потребности и влиза в разрез с архаичния процес на преподаване и учене. Належаща е промяна в учебния подход и произлизащите от това трансформации.

Именно затова в процеса на обучението на здравните професионалисти приоритетно стои въпросът за студентската удовлетвореност. Степента на удовлетвореност зависи от редица фактори. Върху нея влияят предварителни нагласи, методите и подходите с които биват обучаващи, и приложението на получените теоретични знания в практиката (12).

Целта на образователния процес в медицинските колежи е в овладяването на професионални знания, умения и формиране на компетент-

ности, свързани с бъдещата професия. Това се осъществява чрез въвеждане на иновативен образователен процес, изграден върху общуване и взаимодействие между участниците в учебния процес, в резултат на което ученето се превръща в активна, съзнателна и социална дейност. Такъв подход в обучението е базиран на конструктивистката философия.

Целта на настоящата статия е да се разкрие същностната характеристика на съвременното колежанско медицинско образование и възможностите за актуализация, в съответствие с идеите на конструктивизма и променящите се изисквания за иновативен образователен процес.

МАТЕРИАЛИ И МЕТОДИ

Преглед и анализ на научни литературни източници, свързани с теорията на конструктивизма и практическото му приложение в медицинското образование. Проучени са литературни източници, открити чрез търсене в следните база данни: Google Scholar, Research Gate, PubMed и др.

РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЯ

Анализът на научни литературни източници насочва нашето внимание към проучване на теорията на конструктивизма и практическото му приложение в медицинското образование. Конструктивисткият образователен модел преобразува съвременния образователен процес. Предопределящ в случая е предишният опит на обучаемия, който е значим за придобиване на бъдещи знания и е непряко свързан с отделните аспекти на обучението.

Философската концепция за конструктивизма не е нова. Обосновано тя има своята история и е формулирана от едни от най-изявените гръцки, римски и китайски философи. Техен философски постулат е тезата, че знанието не се препредава, а е сумарно възприятие на разума и опита. Това потвърждава известната теза, че истината не е абсолютна категория.

Идеите на конструктивизма се откриват в творбите на древните философи - Тома Аквински, Джамбатиста Вико, Имануел Кант. В своето произведение „*Didactica Magna*“ 1668, Ян Амос Коменски упоменава аналогични принципи свързани с конструктивизма, които от позицията на времето звучат актуално и днес в съвременното образование. Аналогии откриваме в съчиненията на Жан-Жак Русо и Йохан Пестало-

ци. При Песталоци акцентът е ученикът неговата пълна самостоятелност и самоинициатива..

Всяко предшестващо знание и опит на индивида чрез конкретни дейности и ситуации изгражда неговото ново знание. По същество то не е предварително придобита категория, която се препредава между индивидуалностите, а се конфигурира в интелекта на конкретната личност. Отговор на загадката как ние хората усвояваме знания и каква е същността на нашето познание може да ни даде именно конструктивният подход в образователната сфера.

Образованието през XX в. се влияе от конструктивизма и неговото философско изражение. В този смисъл представители са видни теоретици.

Жан Пиаже е представител на когнитивния конструктивизъм. Според него умствените процеси при обучаващите се развиват благодарение на взаимодействието с реално заобикалящата среда. Така те променят начина на мислене и възприемането на новите знания.

Според Лев Виготски нивото на интелигентност и знания са пряко зависими от езика и речта на индивида. Тук се намесва социалният конструктивизъм като фактор в процеса на обучение, според който предопределяща е интеракцията между обучаван и обучаващ.

През миналия век Джон Дюи представя различен подход в обучението. В неговата основа е водещ принципът на обучение чрез практиката, изпълнима от група хора с общи виждания и идентично място на действие, като водеща е социалната комуникация и индивидуалното практическо решение. На тази основа се зараждат бъдещите прогресивни идеи.

През последните няколко десетилетия теорията на конструктивизма се превърна в едно от най-влиятелните течения за образованието. Теоретиците на това направление вярват, че обучаваните активно изграждат знанията си чрез вече познатите и получената нова информация. Затова предишните знания и опит са фактори, играещи значима роля в ученето. За конструктивисткия подход в обучението е характерно активната позиция на учащия се, при разбиране и осмисляне на информацията.

Функцията на човешкият мозък се нуждае от подходящи предизвикателства. Той винаги се стреми да създаде едни или други значими модели чрез свързване на релевантни помежду си информационни единици. Ролята на преподавателя е да улеснява този процес, като го направлява. Ефективното учене изисква да се осигурява

голяма свобода в действията на учащите се, стимулиране на критично мислене и формиране на адекватна самооценка. Ученето в реална жизнена ситуация изисква от учащите се да работят съвместно, като следват своя темп на работа и взаимно си сътрудничат, но и като се отчита индивидуалният принос. Вниманието е насочено към конструирането на знания, а не само върху тяхното възпроизвеждане (8). Както отбелязва В. Гюрова (2006) „има неща, които буквално трябва да се запомнят - дефиниции, формули и пр. Във всички останали случаи студентите трябва да се стимулират да правят избор, да откриват истината, да се съмняват, да търсят и да намират алтернативни решения“ (2).

Конструктивизмът като образователна стратегия

Посоката, която дава конструктивисткото учение очертава нов път в развитието на образованието в медицинските колежи. Те подготвят една голяма група от професионалисти в сферата на здравните грижи, като доминиращ елемент е практическото обучение в основните му форми – учебно-практически занятия, клинична практика и преддипломен и летен стаж. За да предоставят качествени здравни грижи, са необходими създаване на подходяща среда и условия за подготовка на студентите, където да формират устойчиви професионални умения и компетентности.

Според Е. Желева (2019) обхватът на професионалната им дейност не се ограничава само до специфични задачи, функции и отговорности, но включва предоставяне на преки грижи и оценки на техния ефект. Те защитават пациентите и тяхното здраве, оказват контрол, лидерство, мениджмънт, обучение, изследователска работа и участие в разработването на здравната политика на страната ни. Обхватът на тяхната практика се променя динамично в отговор на здравните потребности и изисква овладяване на нови знания и технологии, които да гарантират съответствието на здравните нужди на населението и обезпечаването на по-добри здравни резултати (4).

Обучението във висшето училище е процес на динамично взаимодействие между преподаватели и студенти, в което всички участници постоянно творят и се учат. Процесът на обучение е сложно единство между дейността на преподавателите и дейността на студентите, при което се предават и усвояват професионални знания, умения и компетенции; овладява се и професионален опит за полагане на грижи за човека - здрав

или болен (1). Приоритет в обучението на медицинските колежи е разработването и утвърждаването на образователни стратегии и програми, както и иновативни модели, съчетани със съвременните технологии.

Изграждането на нови образователни модели в медицинското образование предполага промяна в технологията за преподаване и учене.

Обобщавайки идеите на конструктивизма, можем да посочим, че по-важните измерения на новите образователни стратегии, базирани на конструктивистките модели, даващи цялостен съвременен облик в обучението на бъдещите здравни професионалисти, могат да се изразят в следните аспекти:

- **Личностно ориентирано обучение**, при което студентът се поставя в центъра на учебния процес;
- Идеята за **активно учене** изгражда вътрешни убеждения, стремеж и желание за учене - стимулира студентите да бъдат активни участници в процеса на обучение, изгражда вътрешна мотивация, удовлетвореност и потребност на обучаваните да мислят свободно, да разсъждават, да изказват позиция и да прилагат наученото в практиката;
- **Учене чрез сътрудничество** - обучението се организира по начин, чрез който се стимулира процесът на учене и превръщането му в социална дейност. Така се изграждат умения за работа в екип - необходимо условие както по пътя на обучение на младите здравни професионалисти, така и за бъдещата им медицинска практика. Сътрудничеството изгражда партньорски взаимоотношения, подпомага взаимопомощта и зачитане мнението на другия;
- **Интерактивен обучителен процес** - взаимодействието в процеса на обучение развива комуникативните умения на студентите. В процеса на интеракция те могат да обменят информация, да изказват свободно своето мнение, да отстояват позиции, да допълват своите знания;
- **Роля на преподавателя** - за да осъществи качествен и съвременен учебен процес, обучаващият трябва да изгради партньорско поведение със студентите и да приеме ролята на направляващ, подпомагащ и насочващ процеса на усвояване на нови знания, практически умения и професионални компетенции.

- **Подбор на подходящи методи и технически средства** за обучение - методите и средствата за обучение подпомагат осъществяването на пълноценен учебен процес. Съвременните методи изпълват учебното съдържание с по-голяма нагледност, активност и яснота, а използването на **дигитални технически средства** провокира интереса към учебния процес, улеснява самостоятелното учене, привлича вниманието, подпомага концентрацията на студентите.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Философията на конструктивизма е ценен принос в теорията и практиката на иновативно обучение в медицинските колежи. Конструктивисткият модел в светлината на съвременната педагогическа наука внася яснота за това как да се учи и как да се преподава, като поставя студента и преподавателя в нова роля, отговаряйки на потребностите на съвременното медицинско обучение.

ЛИТЕРАТУРА

1. Воденичаров, Ц., Митова М., Младенова С. (2008) Медицинска педагогика, изд. "Артик 2001", София
2. Гюрова, В., Г. Дерменджиева, В. Божилова, С. Върбанова. (2006) Приключението учебен процес, Изд. Агенция ЕВРОПРЕС, София.
3. Емилов, И. Конструктивистките практики в обучението по химия, Автореферат, 2015
4. Желева, Е. (2019) Методика на обучението по здравни грижи, изд. „Екс-прес“, Габрово.
5. Желязова, Д. (2008) Конструктивизмът в класната стая, Научни трудове на Русенски университет, т.47, серия 9, 192
6. Кръстева, А. (2005) Конструктивизмът – стратегия за развитие на образованието през XXI век студия – Педагогически алманах, Университетско издателство "Св. св. Кирил и Методий", № 1-2, 20-38
7. Нишева, В. (2002) Медицинска педагогика, изд. център „ВМИ-Плевен“, Плевен
8. Петров, П., Атанасова, М. (2001) Образователни технологии и стратегии на учене, изд. „Веда Словена – ЖГ“ София.
9. Coony, W., Cross, C. & Trunk, B. (1993) From Plato to Piaget: the greatest educational theorists from across the centuries and around the world. New York: University Press of America.
10. Le Bar, M. (2008). Aristotelian constructivism. Social Philosophy & Policy, 25, 182 – 213
11. Pelech, J., Pieper, G.W. (2010). The comprehensive handbook of constructivist teaching: from theory to practice. Greenwich: Information Age.
12. Teneva, P., Mollova, K., Milcheva, H. (2019). Motivation and Satisfaction of The Training of Students of Professional Direction Health Care, International Journal Knowledge 26(4), 1091–1096, <https://ikm.mk/ojs/index.php/kij/article/view/3093>

Адрес за кореспонденция:

Катя Моллова
 Медицински колеж
 ул. „Армейска“ 9
 Стара Загора, 6000
 e-mail: katya.mollova@trakia-uni.bg